

eigenlijk weinig nieuws verwachtend in dit sombere bos met weinig ondergroei. Een der hoogtepunten van die dag was ongetwijfeld onze *Neottia nidus avis*, het vogelnestje. Oppervlakkig gezien zou men hem eerst voor een bremraap houden. Ook het vogelnestje is geheel geelbruin. Het is een saprophyt, d.w.z. een plant, die op afval in humus leeft. De dikke wortels vormen een kluwen, die enigszins op een vogelnestje lijkt. Wanneer wij onze tocht langs een beekje vervolgen, zitten we al weer gauw in het loofbos. De gewone sleutelbloem (*Primula veris*) is natuurlijk al lang uitgebloeid. Op vochtige plekken staan overal de beide verwanten wederik (*Lysimachia vulgaris*) en penningkruid (*L. Nummularia*). Dit laatste sierlijke plantje met zijn ronde blaadjes en gele bloemen vinden we niet alleen in het bos, maar ook tussen de stenen bij een paar watervalletjes. Ook springzaad (*Impatiens Noli-tangere*) houdt van veel schaduw en vochtige grond. Zeer algemeen is de vrouwenmantel (*Alchemilla vulgaris*). De ronde, gelobde blaadjes zijn opvallender dan de kleine trosjes gele bloemen. De bloempjes zijn maar een paar millimeter groot en bestaan alleen uit een kelk met vier meeldraden zonder bloemkroon. Toen we de steile helling van de Schnepfenried afdaalden naar Mittlach, wachtte ons, behalve duizenden aardbeities, nog een andere verrassing nl. klein wintergroen (*Pirola minor*). Direct valt het verschil met rondbladig wintergroen op. Dit laatste heeft nl. een lange stijl, welke naar beneden gekromd is en een eind uit de bloem hangt. Bij klein wintergroen is de stijl meest even lang als de bloemkroon. Heel mooi van kleur is ook het oranje havikskruid (*Hieracium aurantiacum*), dat we helaas maar een enkele keer aantreffen.

Op een mooie, bloemrijke, open plek in het bos ontmoeten we het zonne-roosje (*Helianthemum nummularium*), een enigszins heesterachtige rosacee met gele bloemen, niet hoger dan 30 à 40 cm. De naam is zeer toepasselijk. Slechts bij zonnig weer zijn de bloemen open. Zodra het donker wordt sluiten zij zich.

(Wordt vervolgd)

P. Krug

Op Visarenden uit

door G. Siteur, Eindhoven

Evenals de reeds verstreken dagen van September is het ook vandaag weer warm en zonnig, zelfs drukkend. Het nachtelijke onweersbuitje heeft niet veel afkoeling gebracht en komt ge per ongeluk nog in een omgeving waar veel verkeer is, dan is het helemaal niet plezierig door de stank van olie en benzine. Buiten echter is het anders; daar ruikt ge de heerlijke zoete lucht van de nog bloeiende heide en de pittige geur van het najaarsbos. Het water noodt tot zwemmen en dat heeft het in de afgelopen zomer nog heel weinig gedaan.

Terwijl ik na een heerlijke, koeling brengende, zwempartij in een groot ven, vlak bij Eindhoven nog wat in een toevoerslootje naar insecten kijk, zie ik in het water de silhouet van een zwevende roofvogel. Snel een blik omhoog en ja hoor, de Visarend: rustig zwevend op z'n brede wieken. De witte kop met de bruine oogstreep maakt verwarring met andere roofvogels onmogelijk. Ik volg 'm in mijn kijker totdat hij uit m'n gezichtsveld verdwijnt en . . . terwijl ik nog sta te kijken verschijnt er onverwachts in het beeldveld een Boomvalk. Deze heeft meer haast dan z'n grote neef en schiet pijlsnel achter libellen

aan, die hij behendig met de poten grijpt en onder het vliegen verorbert. Als het licht gunstig valt, ziet ge de vleugeltjes naar beneden dwarrelen.

Ik pak m'n spullen en fiets naar het ven waar de arend verdween, een grote plas aan de rand waarvan een boom met een gemakkelijk hoog zitje en een prachtig uitzicht. Het grote aantal spinnewebben maakt de weg wat lastig; er is geen dennetje of het zit vol webben en ieder boompje is weer verbonden met z'n buurman. Overal loeren dikke kruisspinnen op prooi. Er in verward raken is geen pretje.

Een paar Koeten gaat er lawaaierig vandoor en geeft daardoor het sein aan een paartje Futen, dat er onraad op komst is. Ook dit zoekt een veilig heenkomen, doch blijft altijd „heer”. Aan de overzijde zie ik tussen het riet enkele halzen met lange gele snavels. Heel lang kan het duren voor ge de rest te zien krijgt, maar er gaat er wel eens eentje op de vleugel en dan blijkt het een Blauwe Reiger te zijn. Mooie vogels met lange halzen en lange poten, die bij het vliegen voorbij de staart steken.

Opeens klinkt er van links een hevig gekrijs en geschreeuw. Als ge niet beter wist, dan zoudt ge denken dat er vlakbij een abattoir moet zijn, waar men op het ogenblik varkens aan het slachten is. Niets is minder waar. Het is de roep van de Waterral, een vogeltje, dat de open ruimte schuwt en verborgen leeft tussen het riet. Alleen dat rare geluid verraadde z'n aanwezigheid.

Even lijkt het of een Reiger recht op me aangevlogen komt, maar bij een eerste wending blijkt het de Visarend te zijn. Juist dat cirkels trekken geeft zo'n mooie gelegenheid de vogels goed op te nemen. De donkerbruine bovenzijde contrasteert mooi met de nagenoeg witte onderdelen; vanaf het oog loopt een duidelijke donkere band naar achteren over de hals, terwijl de staart opvallend kort en smal is. Helaas vliegt hij door naar een andere plas, maar komt, wat een verrassing, na enkele minuten weer aangevlogen met een karper in z'n poten en strijkt neer op een paaltje in de plas, niet heel ver van mij vandaan. Met z'n vleugels slaat hij nog wat heen en weer, totdat hij de goede houding heeft gevonden en dan begint hij aan z'n prooi te rukken. Onder het eten houdt hij de omgeving goed in de gaten. Niets ontgaat aan z'n steeds spiedend oog. Nu eens vliegt een grote troep wilde eenden over; dan weer hoog in de wazig blauwe lucht twee rondcirkelende boomvalken; hij ziet het troepje Boerenzwaluwen steeds aangroeien en het deert 'm niet. Ze zijn ook niet bang voor hem en weten blijkbaar, dat z'n menu uit vis bestaat. Een grote groep vrolijke kauwtjes trekt over; ze hebben elkaar altijd wat te vertellen. Het vluchtje Kieviten dat langs hem heen trekt, is zwijgzaam; in het voorjaar hebben ze meer praatjes. Intussen is z'n diner naar binnen gewerkt. Dit heeft precies twintig minuten geduurd. Na deze activiteit rust hij nog wat uit. Een Dodaarsje zorgt er voor, dat hij zich niet verveelt en duikt wat rond z'n paal; een Bruine Kiekendief verschijnt op het toneel en brengt wat onrust onder de Wilde eenden. Als hij zo 25 minuten dit schouwspel heeft gadegeslagen, spreidt hij de brede wieken en zeilt rond. Opeens blijken er twee exemplaren te zijn. Waar die tweede zo gauw vandaan is gekomen is me nog een raadsel. Nog voordat ik echter van m'n verbazing ben gekomen zie ik nummer drie komen aanvliegen. Een machtig gezicht; drie van die forse vogels te zien rondcirkelen. De laatste houdt echter van opschieten: even staat hij boven het water te „bidden” en plonst dan met uitgestrekte poten in het water en haalt een flinke karper

boven. Scherpe uitsteekseltjes op de zolen zorgen er mede voor, dat de gladde vis niet uit z'n poten glijdt. Dan schudt hij met een typisch trillende beweging het water van z'n veren en verdwijnt achter de bosrand. Hij zal wel een paaltje weten midden in de hei, waar niemand hem ongezien kan naderen. Twee vogels vliegen er nog rond in gezelschap van een troepje zwaluwen, waarvan er af en toe enkele op hen stoten. Dan nog een duik... raak, weer een karper minder en een visarendmaag gevuld. Ze zullen hier nog wel enige tijd blijven. Het is hier voor hen „tafeltje dek je". Doch de zwerfdrang heeft hen ook te pakken en zo zullen ze wel weer naar het zuiden afzakken, waar ze steeds open water kunnen vinden.

Zo tussen half Maart en eind April kunt ge me weer aantreffen op m'n zitje aan de plas, wachtend op de komst van de Visarend. Op hun thuisreis (het dichtstbij gelegen broedgebied is in Duitsland aan de Oostzee) vergeten zij nooit deze mooie en rijke plassen aan te doen.

Parnassia in de Noord-Oostpolder

In de Noord-Oostpolder troffen wij dicht bij Blokzijl dit jaar, tot onze grote verrassing, een droge sloot, waarvan de zijkanten over *een grote uitgestrektheid* bezet waren met Parnassia. De planten groeiden er als „onkruid". Nooit te voren heb ik zo iets gezien. Hoe komt het, dat deze zeldzame plant in dit nieuwe land in zo'n grote massa bijeen staat? Is het soms oud zaad, dat eeuwenlang zijn kiemkracht heeft behouden?

J. H. de Boer, Meppel.

Foto J. H. de Boer

Iets over verspreiding en standplaats van Parnassia Palustris L.

De massale vegetatie van Parnassia, die de heer J. H. de Boer in de N.O.-polder heeft aangetroffen, is inderdaad hoogst merkwaardig. Ik heb dit nooit in die mate waargenomen, hoewel ik in de afgelopen twintig jaar Parnassia heb leren kennen op tientallen uiteenlopende groeiplaatsen in zeven van onze provincies en in het buitenland. Ofschoon ik de groeiplaats in de N.O.-polder niet gezien heb, is er aan de hand van de gegevens en foto's van de heer de Boer toch wel iets over op te merken. Vooreerst dit: het is zeer onwaarschijnlijk, dat men hier te maken zou hebben met oud zaad, dat eeuwenlang zijn kiemkracht heeft behouden. Weliswaar is Parnassia zouttolerant en is mij over de duur van de kiemkracht van haar zaden niets bekend, maar het is moeilijk aan te nemen, dat de zeer fijne en lichte zaden van Parnassia eeuwen lang opeengehoopt onder de woelende golven zouden hebben gelegen of zelfs (zoals men zich bij zware zaden kan voorstellen) zouden zijn bijeen-

Noot v. d. Red. Dr V. Westhoff was zo vriendelijk commentaar te leveren bij bovenstaande Korte Mededeling, waarvoor de redacteur hem hier zijn hartelijke dank betuigt.